

isme
in de
boden.
oedijk
te het
groote
holen
le van
telijke
r hun
best
chool
van
door
oren:
Evan-
out
eugd
adt.
et het
veer-
toond
volks-
plaats
zelf in
waken
at de
groote
volk
angen
n nog
e zelf
leente
e, die
chaar,
gewe-
oden,
assale
stads-
vden,
leden
schen
con-
den
stel-
Kerk
Kerk
feit,
niet
nog
anzel
om
n der
deel
e be-
erder
lenkt
iden-
eden
g des
e zal
racht
actie
iding
hten
id in
ieder
aau-
chat-
niet,
teun
g de
zen.
e het
swer-
ame-
ver-
in te
geval
nger
aan
nog
doen
omt,
K.
el te
Thre-
oete-
n te
oefte
Dat
zijn,
eena
ngen
door
door
rr.
IJUN
rtas.
ALL-
om-
RUT-
TER-
lan-
e na

lezing van de bladzijden 74 en 84 bleek, deels een van afweer, deels een van opbouw.

Van afweer allereerst in zijn polemiek met Dr. Bronsveld, predikant te Utrecht. Als gevolg van het op de vergadering der Ned. Herv. Predikantenvereniging van 31 Oct. 1878, waar tegenover het „aanvullingsplan“ Rutgers het „stichtingsplan“ had ter sprake gebracht, en de kleinste helft der aanwezigen zich voor het aanvullingsplan had laten vinden, was in 1880, door een inmiddels opgerichte Vereniging voor Hooger Godgeleerd Onderwijs, Dr. Bronsveld te Utrecht als privaat-docent aangesteld. En wel bepaaldelijk om, zooals er als op p. 74 staat: „sonderwijze te geven in de dogmatiek, tegenover Prof. Gannekruit, een beslist aanhanger der Groninger richting, wiens benoeming tot kerkelijk hoogleraar in het orthodoxe Utrecht grooten aanstoot had gegeven. Van die polemiek welke tusschen de beide heeren in de Stemmen voor Waarheid en Vrede gevoerd werd, biedt het boek op p. 74-76, door het inlasschen van breede citaten, een duidelijk overzicht. Onder meer vindt men daar een, op het ierisch standpunt van Dr. Bronsveld, zeker niet onbegrijpelijk verwijt aan Dr. Rutgers van deelen inhoud: „U beschouw ik als een der personen, aan wie wij voornamelijk de doewe scheuring te wijten hebben, waarover thans de gemeente treurt... In u meer nog dan in Dr. Kuyper, zie ik op dit oogenblik den man, die de breuke tusschen broeders onheilbaar tracht te maken.“ (p. 76). Een verwijt, dat Rutgers, van zijn standpunt niet minder begrijpelijk, niet onbeantwoord liet. Verder behoort tot Rutgers' arbeid van afweer ook diens artikel in de Heraut van 22 Dec. 1878 over het verschil tusschen de bekende plannen ten behoeve van Hooger onderwijs, in welk artikel op p. 79-84 weer breede en nog altijd lezenswaardige citaten worden gegeven.

Maar, gelijk ik opmerkte, ook van Rutgers' arbeid, toen hij nog predikant te Amsterdam was, tot opbouw van het stichtingsplan, vermeldt het boek. Was reeds in October 1878, als gevolg van het „stichtingsplan“, besloten tot het oprichten eener Vereniging voor Hooger Onderwijs op den grondslag der Gereformeerde beginselen, (p. 72) en in door een voorlopig comité con-solidieerde dit plan zich al meer. In dit comité werden Dr. Kuyper en Dr. Rutgers benoemd om, bijgevaan door Professor De Geer en Jhr. Mr. Dr. Savornin Lohman, als rechtsgeleerde adviseurs, de Concept-statuten der Vereniging in gereedheid te brengen. In dit comité fungeerde Dr. Rutgers als voorzitter, en „met het eminent talent dat hij daarvoor bezat, legde hij (de concept-statuten) als mozaiek zoo keurig in een.“ (p. 77).

Op de door Rutgers 5 Dec. 1878 te Utrecht in Kunsten en Wetenschappen bijeengeroepen stichtingsvergadering werd door een 40-tal belangstellenden tot de oprichting der geprojecteerde vereniging besloten en de concept-statuten, behoudens kleine redactiewijzigingen, definitief vastgesteld. Eindelijk werd een circulaire aangenomen, die over de voorgenomen stichting aan de Gereformeerde in den landt zou gedra-seerd worden. „Dit machtig-aangrijpende stuk stelde Dr. Kuyper op „Deze toet“, zoo schrijft Rullmann op p. 78, „was de aangewezen man om in een publieke acte de geboorte der Ver-eeniging den volke kund te doen. De arbeid en invloed van Dr. Rutgers daarentegen bleef voor het groote publiek meest verborgen. Hij was de „stille kracht“ der Vereniging“. En nadat hij op p. 77 reeds geschreven had: „En wie van hen beiden het meest gedaan heeft aan het stichtingswerk der Vrij Universiteit, valt moeilijk te zeggen. Want wie doet meer voor het gezin, de vader, die buitenshuis arbeid, of de moeder die binnenshuis alles regelt? Dr. Kuyper nu was de vader van deze Hooge-school, Dr. Rutgers zou men haar moeder kunnen noemen.“ — verliet onze biografie op p. 78 en 79 in bijzonderheden, hoe Dr. Rutgers „ijverig en met al de beslommeringen daaraan verbonden, de correspondentie voerde“.

Zoo was dan de Vereniging van H. O. op ge-reformeerde grondslag gesticht. Op p. 84 wijst Rullmann er op, dat ook de voorgenomen stichting der School werd bespoedigd door het besluit der algemeene vergadering van 4 Juni 1879, „dat Directeuren der Vereniging, in overleg met Curatoren, een tweetal hoogleraren zouden benoemen en welk besluit in September d.v. tot uitvoering kwam door de benoeming, met ingang van 1 Nov. e.k., van Dr. A. Kuyper, em. predikant en oud-lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en Dr. F. L. Rutgers, predikant te Amsterdam“.

Dat de beide heeren die benoeming aannamen, voegt de Schrijver er aan toe, lijkt ons thans van zelfsprekend, „maar destijds was het een finan-ciëel waagsstuk, want de geldmiddelen om de Universiteit in stand te houden, moesten toen nog meerendeels gezocht“.

Op de laatste drie bladzijden van het hoofd-stuk waarin over Dr. Rutgers als Predikant gehandeld wordt, vinden wij nog vermeld, dat deze op 15 Nov. 1879 emeritaat vroeg en verkreeg, en den 20 Nov. uit 1 Petr. V:15: „Zijt met de ootmoedigheid bekleed“, in de Wester-kerk te Amsterdam afscheid preekte.

Slechts 14 maanden, zoo vinden wij dat verder, in Dr. Rutgers dienstloosheid predikant geweest. Maar hoe wel „het Woord Gods op klare en heldere wijze wist uit te leggen“, waarvoor als proeve dan naar een 10-tal tot Heraut-mediaties verwerkte preken worden verwezen (p. 85), „kanselredenaar“, zegt zijn biografie, was hij in geen deel. Dit wist hij zelf ook wel. En bovendien kostte het hem groote geestelijke inspanning om te preken. Eenmaal Hoogleraar, het hij zich zelden tot het vervullen van een preekbeurt bevegen. Zijn kracht lag niet op den kansel, maar op den kathedraal.“ (p. 85).

Hoofdstuk IV schiedt Dr. Rutgers in zijn leven en werken als HOOGLERAAR. Zijn optreden was wel onder singuliere omstandigheden, want de Universiteit waaraan deze hoogleraar met zijn ambtgenoot Kuyper zou doceren, moest nog gesticht. Terecht opent de biografie dit hoofdstuk dan ook met een § over Prof. Rutgers als SCHOOLSTICHTER.

Ook deze zijn arbeid is daarbij weer een van opbouw en verweer. Van opbouw, want „heel de architectonische opbouw der hoogeschool met al haar verordeningen en regelingen, zooals het School-reglement de instructie van Curatoren en die van Directeuren, bij wie de bestuursbehoofden over de School berust, en het reglement voor de algemeene vergaderingen, is vooral het werk van Prof. Rutgers geweest.“ (p. 87).

Van opbouw, maar ook van afweer, doordat hij, zooals Rullmann het niet onaardig uitdrukt,

„Dr. Kuyper, bij diens voeren van een „papieren“ oorlog, van ammunitie voorzag.“ En daarbij wordt dan gedeeld op het bijbrengen van historisch materiaal voor de verweerschriften van Dr. Kuyper uit die dagen, van diens Dr. LEIDSCHE PROFESSOR en de EXERCITUS DER DOOTSCHIE MALATTIESCHAP tegen Prof. J. J. VAN TOEKENENREKEN en van zijn twee brochures: BIDE OM EEN DUBBEL CORRIGENDUM EN STRIKT GENOMEN, tegen Dr. Bronsveld.

En de arbeid van Prof. Rutgers als SCHOOL-STICHTER was gelijktijdig een van verweer en opbouw bij die talrijke meetings op verschillende plaatsen in ons land, waarin hij met zijn ambtgenoot Kuyper en den Curator Mr. L. W. C. KUCHENIUS, in het voorjaar van 1880, het gewichtig belang der op te richten hoogeschool voor het volk bepleitte en tevens de organisatie der Vereniging op die plaatsen voorbereidde.“ Tot dit laatste behoort ook, in opdracht van Directeuren, het vermeerderen van de inkomsten der Vereniging en zegt Rullmann van heel deze organisatie, „zij werd doorgezet, dank zij vooral het organisatorisch talent van Dr. Rutgers, die daarbij bovendien zijn afkomst uit een koopmansgeslacht — de familie Rutgers staat uit een oud-patricisch geslacht, dat in de 16e en 17e eeuw tot den Amsterdamschen koopmansstand behoorde (p. 11) — verried in de precieze bereijningen, waarmee hij als goed financier de inkomsten der Vereniging uit bij-dragen en giften wist te berekenen.“ (p. 91).

Dus voorbereid, brak dan op 20 October 1880 de stichtingsdag der VRIJE UNIVERSITEIT op gereformeerde grondslag aan, en hield Mr. D. P. D. FABRIS, in den namiddag van 21 October als hooggeleraar in de JURIDISCHE FACULTEIT zijn inaugurele rede.

„Bij die Stichting trad Dr. Rutgers, de stichter bij uitnemendheid“, schrijft Rullmann, „zelve niet op de voorgrond, Dr. HOEDEMAEKER, met de twee andere heeren tot professor in de THEOLOGISCHE FACULTEIT benoemd, hield zijn wijdingsrede, Dr. Kuyper zijn openingsrede, Mr. FABRIS zijn inaugurele oratie, maar Dr. RUTGERS... hield zich stil“.

Eijn gevoeld noemt hij het dan ook terecht, dat Prof. FABRIS, aan den feestdag, een dronk der waardeering vroeg voor Prof. RUTGERS, „wiens stem men dezer dagen minder had ver-nomen, maar wiens karakter en toewijding in dit stille schuilen niet minder uitbleek“.

Waarop, toen Dr. RUTGERS zei, dat niet hij alleen het werk der organisatie had tot stand gebracht; op de meetings het leeuwendeel der speecheen voor Dr. Kuyper was geweest; de Correspondenten een onwaardeerbaar ijver had-den betoond en vooral aan FAIRLAND de eere toekwam, den energieken stoot voor de zaak te hebben gegeven.

G.

Uit de Pers.

In *Timotheus* geeft Mej. H. S. S. Kuyper, in eene beschouwing over den Apostel Paulus, eene vergelijking tusschen Mozes en Paulus die we gaarne hier overnemen:

Het grootsche werk, door God aan Paulus opgedragen, is geweest: de nieuw geboren kerk van Christus eerst te bevrijden uit de windelen van het Joodsche volkbestaan, haar daarna over te brengen naar het Heidsche Europa, en dit te doen op zoodanige wijze en in zoodanigen vorm, dat zij bekwaam was dat Heidendom te overwinnen.

In dit opzicht is er een merkwaaige overeen-komst tusschen Paulus en Mozes.

Mozes heeft het volk van Israël uitgeleid uit het diensthuis uit Egypte. Paulus heeft de kerk van Christus uitgeleid uit het diensthuis der Wet. Mozes is persoonlijk door God geroepen tot deze zijn levensstaak. Terwijl hem omschenen het licht van den brandendes braamboom, riep God hem met hoorbare stem. Paulus is persoonlijk geroepen tot zijn levensstaak door Christus. Terwijl hem omschenen het licht op den weg van Damascus, riep Christus hem met hoorbare stem.

Mozes is de groote eer te beurt gevallen, Jehovah te zien. Paulus heeft den verblijglichten Christus gezien.

Mozes en Paulus hebben beide een schitterende opvoeding gehad. Mozes is door eerste leermeesters onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren, — Paulus is door eerste leermeesters onderwezen in alle wijsheid van het Jodendom.

Zooals Mozes, als wel onderwezen hoveling, aan Farao's hof, een groot man had kunnen worden in Egypte, zoo had Paulus, als wel onderwezen Fariseer, een groot man had kunnen worden in Palestina. — Maar zowel Mozes als Paulus hebben op het keerpunt van hun leven met heel hun opvoeding gebroken niet alleen, maar beiden hebben de vermaandheid van Christus verloren verre boven de heerlijkheid, die hun was voorgesteld.

Zooals Mozes aan het bevrijde en uitgeleide Israël Gods wetten voor zijn goddelijk, zijn taber-nakel en offeranden en priesters, en ook voor zijn levenswandel gegeven heeft, — zoo heeft Paulus aan de bevrijde en uitgeleide Christelike kerk Gods wetten voor haar geloof en kerkelijk leven, voor haar opslaters en diakenen, ook voor haar levenswandel gegeven.

Zooals Mozes van God Zelf voor de gemeente des ouden verbonds de instelling van het Pascha ontvangen heeft, zoo heeft Paulus van Christus Zelf voor de gemeente des nieuwen verbonds de instelling van het Avondmaal ontvangen.

Zooals Mozes het bevrijde volk van Israël geleid heeft naar het beloofde land: een heerlijk land, een land „vloeiende van melk en honig“, — maar ook een land vol Amorieten en Fergelieten en Hevieten en vele andere Heidenen, wier ongerechtigheid was voor het aangezicht des Heeren, — evenso heeft Paulus de bevrijde kerk geleid naar het beloofde wereldland naar het heerlijk Europa, ook een land „vloeiende van melk en honig“, maar ook een land vol Romeinen en Grieken en vele andere Heidenen, wier ongerechtigheid eveneens was opgekomen voor het aangezicht des Heeren.

Zoo wel hij Mozes als bij Paulus dezelfde diepe liefde voor hun volk. Gedurig bidt Mozes voor het hem toetrouwde volk, — telkens zegt Paulus in zijn brieven, hoe hij dag en nacht bidt voor de hem toetrouwde gemeenten.

En als Paulus zegt, zijn broederen „naar het vleesch zoo lief te hebben, dat hij om hunnentwelke wel verbanen wil zijn van Christus (Rom. 9 vs. 3), is dat geen „echo van Mozes' sielekrete, dat God hem liever uit zijn boek moest delgen dan Israël niet weder in genade aannemen? (Exodus 32 vs. 32).

Maar niet alleen is er overeenkomst tusschen het licht het Goddelijk licht, dat op beiden levend valt, ook in de schaduwen is er overeenkomst.

Zooals het uitgeleide Israël telkens terug hun-kerde naar het diensthuis van Egypte, zoo dreigde ook telkens de uitgeleide kerk terug te keeren tot het diensthuis der Wet. Paulus heeft in dit opzicht alles gedaan, wat Mozes geleiden heeft.

Toen Mozes lang op Horeb vertoefde, begon Israël terug te keeren tot den goddienst van Egypte. En als Paulus lang weghijft van de gemeenten in Galatië, keeren zij terug naar de „arme en zwakke eerste beginzelen“ (van het Joden-dom n.l.) en worden „wederom met het juk der dienstbaarheid (van de wet n.l.) bevangen“.

Fantus' zuchtmoedigheid was even groot als die van Mozes, maar evenals Mozes kon hij ontbranden in heiligen toorn. Paulus' heilige uitvalen tegen de afvallige Galaten, herinneren die niet aan

den toorn, waarmee Mozes de tafelen der Wet aan stukken slaat, dien toorn, dien Michel Angelo zoo prachtig in zijn marmeren Mozes heeft uitgehouwen?

In Ex. 11 vs. 8 staat, dat Mozes van Farao uit-ging „in hitte des toorns“. En als Paulus Elymas, den tovenaars, uitscheldt voor een „kind des duivels, vol van alle bedrog en van alle arglistigheid“, voor „een vijand van alle gerechtigheid“, (Hand. 13 vs. 10), kunnen wij er zeker van zijn, dat dit ook geschied is „in hitte des toorns“.

Zoo de veronderstelling juist is, — en vele uitingen van Paulus, in zijn brieven geven er aan-deling toe, dat Paulus zoo niet altijd dan toorn-achtig was, mocht had met spreken, — dan zou er zelfs deze overeenkomst zijn tusschen Mozes en Paulus, dat beide „slecht ter tale“ waren; en kwal, die hun bij de uitoefening van hun levens-taak, waarbij zoveel op het spreken aankwam, een voortdurende foltering moet geweest zijn.

En hoe dan ook, Paulus heeft een kwaal, een gebrek, een liden gehad, dat hem dikwijls een bron van verdriet en ergernis is geweest.

En treffend is het wel, dat zowel Mozes als Paulus hetzelfde antwoord krijgen op het gebod hun levens, of God toch die groote beproeving genadelijk van hen zou willen wegnemen. Als Paulus spreekt, om toch vrolijk te worden van dien vreemdelingen doorn in het vleesch, zegt Christus tot hem: „Mijn genade is uw genade“.

En als Mozes smeekt, om toch verlost te worden van die vreeselijke uitsluiting uit het beloofde land, antwoordt God hem met bijna dezelfde woorden: „Het is genade“, of, zoals onze kant-teekening het duidelijker vertolkt, „Gij hebt genade“.

Zoo wel Mozes als Paulus hebben het bitterlijk ervaren, dat de weg van een volkleider een weg van liden is. Geen wonder, dat Mozes, op 't einde zijn levens terugziende, op den afgelegen weg, smelt, dat 't uitnemendste van dit leven moeite is en verdriet. (Ps. 90 vs. 10). En dat Paulus in zijn weemoedigen tweeden brief aan de gemeente van Corinthe, op zijn leven terugblikkend, het o.a. aldus beschrijft: „In doodsgevaar menig-maal... in het reizen menigmaal in gevaaren van rivieren, in gevaaren van moordenaars, in gevaaren van mijn geslacht (van de Joden n.l.), in gevaaren van de Heidenen, in gevaaren in de stad, in gevaaren in de woestijn, in gevaaren op de zee, in gevaaren onder de valschheid broeders; in arbeid en moeite, in waken menigmaal, in hongers, en dorst, in vasten menigmaal, in koude en naaktheid“.

Zoo wel Mozes als Paulus hebben een moeilijk en moeizaam leven gehad.

En ten slotte is er ook nog deze overeenkomst tusschen Mozes en Paulus, dat beiden door God verwaardigd zijn door hun geschriften, meder-beiden te zijn aan den wonderen opbouw der Heilige Schrift.

H. S. S. K.

Buitenland.

Rusland. Een opwekking onder Russische gevangenen.

In de „Mededeelingen omtrent de zending in Zuid-Oost-Europa“ vindt men een bericht omtrent een opwekking onder de Russische ge-vangenen in Duitschland. Dit luidt aldus: „Een jaar geleden ontving het Deutsche ministerie van oorlog het bericht, dat er in de kampen van gevangenen onder de Russen een secte van „broeders in Christus“ ontstaan was. Men achtte het dienatig daaromtrent een onderzoek in te stellen. Het bleek nu, dat de nieuwe beweging een uiting is van het „Sundisme“, dat in vroeger jaren in Rusland aanhangers won. Volgens alle uitgebrachte rapporten waren deze „Sundisten“ bij de commandanten der kampen goed aange-schreven. Zij werden vrolijk, gehoorzaam, zindelijk, blijmoedig en zachtrinnig, daarbij innig vroom gevond. Daarom werd het verlangen te kennen gegeven, dat deze lieden, zoover als het de militaire discipline toeliet, zoveel mogelijk vrijheid zou gegeven worden, om naar hun geloof te leven en hunne kamersdaden daarvoor te winnen. Aan dit verzoek werd door de hoogste autoriteit voldaan. Sedert zijn in onder-scheidene kampen in het Oosten en Westen van Duitschland gemeenschappen van Russen ontstaan, die door de gevangenen zelve geleid worden. Men vindt daar Duitsch-Russen met Letten en echte Russen vredig te samen, gelijk Lutherschen, Baptisten, Methodisten en andere richtingen van Evangelische Russen eikander verdragen. „Onder deze jonge mannen vindt men velen met brandende harten en met geheele overgave aan hun Heiland en Zijn rijk. Onze kampcommandanten beklagen zich er niet over, zulke lieden onder de anderen te hebben, die zich elken post van vertrouwen waardig toonen. De zegen van de stille zending door verspreiding van tractaatjes en Evangelieverkondiging door gemeenschappelijken arbeid van verschillende Christenen, werkt daar ook kennelijk na.“

Met blijdschap namen namen wij van een en ander kennis, als een lichtpuntje te midden van de onuitspreklijke ellende, veroorzaakt door den wereldrijk.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VIJAND EN VRIEND.

V.

HET HELLEND VLAK.

Op een morgen kwam Kees een paar uur te laat aan den winkel, iets wat de baas nooit hebben kon. Als reden gaf Kees op dat hij zich verslapen had. Maar hij voegde er niet bij hoe dat kwam. Hij was den vorigen avond met anderen bij een vriend te gast geweest. Men had veel gedronken en eerst om twee uur in den nacht ging het gezelschap uiteen. Geen wonder dat ook anderen dan Kees te laat aan den arbeid kwamen. De baas was zeer misnoegd, te meer wijl hij vermoedde, dat de sterke drank weer in 't spel was.

„Hoor eens vriend“, sprak hij „dat gaat zoo niet. Er moet een „eind aan komen. Er is al zoo veel gebeurd, als ik weer reden tot klagen heb ga je heen“.

Wie goed toezag had in de eerstvolgende weken duidelijk kunnen bespeuren, dat het tusschen baas en knecht misliep.

Spit alle verneming bleef hem zijn oude toot nog bij. Al moest hij zich zelf bekennen, dat zijn baas in veel opzichten gelijk had, hij kon er toch niet toe komen met het kwaad te breken. Want de zonde is aan-pakkelijk voor het boos hart, en ook zegt de Schrift: „Zoo terecht: Een iegelijk die de zonde doet is een dienstknecht der zonde“.

Soms voelde Kees, die van nature een goed-hartige jongen was, er toch spijt over dat hij, die met het gehele vloer in vrede leefde, op voet van oorlog was met zijn baas, die het toch eigenlijk aan het rechte eind had. Dan wilde Kees zijn leven beteren. Doch het kwam er niet toe, wijl hij dit doen wilde in eigen kracht en geen raad of hulp zocht bij God. Zoo verviel hij telkens weer in de oude ongezondheid. Daar kwam hij dat zijn ouders, gelijk wij zagen, het gedrag van hun zoon nog zoo kwaad niet vonden,

als hij maar zorgde dat het voor den baas verborgen bleef.

Zoo ging dan het verkeer met slecht gezelschap zijn ouden gang, en kwam Kees van kwaad tot erger. Hij werd allengs een dobbelaar, een vleesker en een drinker. De sterke drank werd ook hem, gelijk zoo velen, te sterk, en toch kon hij niet nalaten telkens weer naar het ge-vulde glaasje te grijpen, al wist hij ook dat het zijn verderf zou wezen. Want de drank oefent op den mensch een duivelschen invloed.

Het is begrijpelijk dat, al werd ook veel geheim gehouden, baas Peter toch wel een en ander merkte dat hij verdacht vond. Kees kwam nu vaak te laat, werd slordig in zijn werk en maakte blijkbaar verslaafd aan het glaasje. Dat bedroefde den patroon, en hij kon niet nalaten Kees telkens te wijzen op zijn zondig leven, en hem ernstig te vermanen. Toen dit echter niet baatte, ging de baas nog wat verder. Kees had stellig met Nieuwjaar opslag verwacht als gewoonlijk. Maar loonsverhooging bleef uit, en de baas zei alleen: „Ik ben veel minder over je tevreden dan vroeger. Als je het met 's Heeren hulp beter maakt, klim je ook in de verdiensten weer hooger“.

Dat was een leelijke streep door de rekening van Kees. Gelijk wij weten hadden zijn ouders hem dwarselijk altijd in zijn kwaad gesterkt, wijl zij het niet erg vonden, en men het zoo nauw niet nemen moest. Dat had Kees aangemoedigd om voort te gaan. Doch hij wist zeer wel dat hun gunstig oordeel goddeels berustte daarop, dat hun oudste zoon goed verdiende, en zijn loon bijna geheel aan moeder afroeg. Kwam hierin verandering dan zou, vermoedde Kees, ook hun oordeel anders worden.

En dat kwam uit. Toen Kees met de boodschap thuis kwam: ditmaal geen opslag, zette moeder een lang en vader een boos gezicht. De laatste vroeg driffig hoe dat kwam.

„Och zei Kees „hij wil me zeker kwijt wezen. Hij kan niet velen dat ik een onnoozel slokje drink, en eens een preije bebi. Maar 't is toch gemeen iemand zijn loon te onthouden, waar hij hard voor werkt“.

„Ja dat vind ik ook“ zei vader boos.

„Och hij is te gierig“ zei Kees. „Hij gunt zijn evenmenschen niets“.

Wat Kees er niet bij vertelde was, hoe vooral den laatste tijd zijn gedrag en werk veel te wenschen had overgelaten, evenals zijn komen op tijd. Zijn ouders waren dwaas genoeg hem ook nu weer gelijk te geven. Baas Peter deugde niet, was een uitruiger en zoo meer. Wel liep Kees een geducht standje op, maar dat was omdat hij geen meer geld zou inbrengen en niet dat hij ongelijk had. Dat voelde hij zelf zeer goed en sterkte hem in zijn verkeerdheid. Wat hem daarbij nog meer verbitterde was, dat dat Piet en anderen wel verhooging van loon hadden gekregen.

Het spreekt vanzelf dat Kees van zijn ongeluk moeilijk kon zwijgen onder zijn vrienden, en evenzoo dat die, gelijk zijn ouders, hem gelijk gaven.

„Dat heb je nu van die vromen“ zei er een, „ze onthouden iemand zelfs zijn loon“.

„Ja“ sprak een ander, „en dan hebben ze nog allerlei praat, alsof ze veel beter waren dan een ander“.

„Weet je wat ik zo doen?“ riep een derde, „ik liet dien gierigen kerel loopen en ging bij een ander in dienst“.

Op het laatste zei Kees maar niet veel. Het was dan ook moeilijk uit te leggen waarom hij, als zijn baas werkelijk zoo slecht voor hem was, niet reeds lang was heengegaan. Kees zelf wist dit maar al te goed, en dat juist maakte zijn gedrag zoo alkeurenwaardig.

Het geval werd in en buiten de herberg door de vrienden nog druk besproken. Eindelijk zei er een:

„Hoor eens, Kees, de baas heeft je een leelijke poets gebakken. Dat moeten wij hem ook eens doen“.

Deze raad vond algemeene instemming. Maar hoe? Dat was de vraag waarover lang en breed gehabbeld werd. Eindelijk werd men het eens en werd de tijd bepaald.

Op een Zondagavond na kerktijd zat onze middebaas met zijn huisvrouw nog een poosje gezellig te schemeren, in afwachting dat de kinderen thuis kwamen die uit wandelen waren. Juist was de vrouw een oogenblik weg om in de keuken koffie te zetten, toen er op de buitendeur zacht werd geklopt. De smid ging naar de deur om die te openen.

Aan de deur gekomen opende hij die doch zag met verwondering dat er niemand voor stond. Verbaasd — want hij had toch duidelijk kloppen gehoord — zag de baas rond. Hij had nog juist den tijd om te zien hoe in de verte een gestalte haastig tusschen de dikke boomen verdween. Doch de schemering en de afstand maakten het hem onmogelijk ook zelfs te zien of het een man of een vrouw was. Alleen een kind kon het naar de grootte te oordeelen niet zijn.

Maar wat bewoog dien onbekende om aan te kloppen. Was het een grap gelijk die wel meer op het dorp voorkwamen. Hij betwijfelde het, en had juist de deur weer gelaten, toen zijn oog iets bespeurde dat hem althans voor een deel opheldering gaf.

HOOGENBIJK.

Ingezonden Stukken.

(Bullen verantwoordelijkheid van de Redactie).

Grachte Redactie!

Beleefd verzoekt onlergetekende een kleine ruimte in de Heraut, waarvoor hij voortbaat mijn dank.

Het gebeurt niet veel, dat over ons, als militair, geschreven wordt in de Heraut, des te meer valt het op als dit wel geschiedt, zooals in het nummer van 11. Zondag. Het was met het oog op de ongeregelheden, die in ons leger hadden plaats gegrepen, en naar aanleiding daarvan werd de opmerking gemaakt, dat onze christen militairen zich trouw moesten betoonen in het belijden en leven van hun beginsel. Nu wil ik, geachte Redactie, hier niets op afdingen en aan deze verneming volkomen recht laten weervaren. Maar waar ik wel over wilde schrijven, bestaat hierin, hoe de geestelijke verzorging van de militairen tot haar recht komt, in het bijzonder van de zijde onzer Geref. Kerken. Over het algemeen is bij menigen van onze Gereformeerde deze indruk, dat de militairen het nog zoo kwaad niet hebben. Men kon dat soms zoo in gesprekken beluisteren. Immers, er zijn vele Christelijke Militairen Tehuizen, vele tijdelijke militairen tehuizen zijn oppericht, vooral ook in Noord-Brabant. Nu zal ik de laatste wel zijn, die niet waardeeren al het vele goede, dat van dien arbeid is uitgegaan. Het best leeren wij dat waardeeren, als wij ons maar een oogen-blik indenken, hoe het zijn zou, als die tijdelijke

Tehuizen niet bestonden. Maar waar ik voora op wilde wijzen is wel dit, dat de land tusschen de kerk en de gemobiliseerde militairen van Gere-formeerden huize totaal los is. Men staat geheel alleen, op zich zelve. Nu weet ik wel, dat de taak der kerk in dit opzicht zeer moeilijk is, vooral ook als wij letten op de troepenverplaat-singen, die telkens plaats hebben. Zou er echter geen regeling zijn te treffen, die ook bij deze toestanden, toch nog eenigzins voorzien zou in de geestelijke behoeften van onze Gereformeerde militairen? Deze dingen wil ik onder de aandacht brengen van onze lezers, opdat men een open oog krije voor de geestelijke nooden van onze gemobiliseerde militairen, en ook middelen en wegen bedacht worden, dat de band versterkt wordt tusschen kerk en militairen, welke nu geheel los is.

Hoe toch wordt het leven van honderden, ja duizenden van militairen doorgebracht? Laat mij in korte woorden een beeld be-schrijven, dat echter geheel en al aan de werkelijkheid beantwoordt. Men is ingekwartierd bij de burgers van een dorp, welks woners bijna allen Roomsch zijn. 's Avonds vroeg donker, lange avonden, die voor de militairen verveld zijn. Dan maar de toelicht genomen tot kaartspel, waarmee men den geheelen avond bezig brengt. Dan zeer vroeg naar bed, een langen nacht slapen, want 's morgens om negen uur begint pas de dienst. Laat ons zulk een toestand eens een oogenblik indenken. Onze Gereformeerde militairen (ach, hoe weinige) kunnen het daarin niet uithouden en daarom zoeken zij het militair tehuis op. Maar daar nieuwe teleurstelling, want er is bijna geen licht, omdat er in het dorp geen gas of electriciteit is, en zoo zit men dan in het tehuis bij een klein lichtje van petroleum, dat o zoo schraal toege-meten wordt. En 's Zondags? Naar de kerk gaat men niet, om de eenvoudige reden, dat er geen kerk is. Wel is er een Herv. Kerk, maar daar kan men niet heengaan, omdat daar helaas de zuivere verkondiging van Gods Woord ontbreekt. Nu zal men mij toevoegen: „Maar er is toch nog een arbeid onzer Geref. kerken in het Veld-leger. Immers de vorige week stond nog een lange lijst van predikanten, die zich beschikbaar hadden gesteld voor veldprediking. „Ook daar wenschte ik wel iets over te zeggen.“

Ik lees daar bijv. dat er predikanten zijn geweest in Eindhoven. Maar nu voeg ik daar dadelijk aan toe: Daar is toch een Geref. kerk en nog wel een predikant, die elken Zondag, behoudens uitzonderingen, daar het woord be-houdt. Ondergetekende heeft zelf eenigen tijd te Eindhoven doorgebracht en mocht daar altijd met voldoening opgaan onder het gehoor van Dr. Jan-sen, den predikant van de Geref. kerk aldaar. En nu is het zoo pijnlijk, als men in een plaats ligt, waar geen kerk is en geen predikant, zelfs geen veldprediking, dat men ook van onze Geref. Kerken totaal niets bemerkt, dat men den Zondag zoo geheel tegen zijn wensch moet doorbrengen. Gelukkig, dat er nog zijn met wie men zich één gevoelt, met wie kan gesproken worden over de dingen van Gods Koninkrijk. Dan ge-veldt men den broederband die trekt en is het nog een gevoelen, dat wij te samen over de hoogste belangen met elkaander kunnen spreken. Maar hoevelen zijn er niet die door den grooten stroom worden meegeroerd en voor wie de mobilisatie een groote geestelijke schade is?

Zij er veel gebed voor onze militairen, in onze samenkomsten der gemeente, en late men vooral niet na, om in de bediening des Woords op deze zaak te wijzen met alle ernst en drang der broederlijke liefde. Maar laat vooral de gemeente, waar veel militairen zijn, toch ook al het mogelijke doen, om hen te lokken en te trekken tot de bediening des Woords. Ook in dit opzicht doet wij soms bittare ervaringen op. Het is mij toch voorgekomen, dat ik in een Geref. Kerk komende, juist de achterste banken zag aangewend van het Kerkgebouw. Onoedip te zeggen, dat zoo iets afstoot. Hopende, dat deze regelgevoel om iets afkomst bijdragen, dat aan onze Geref. militairen worde gedacht, opdat de geestelijke belangen van onze militairen bevoor-deld worden, tot zegen voor Kerk en Vaderland, tot de komst van 's Heeren Koninkrijk, ook in ons leger.

Hoogachtend,

Korpl. KORTVELD.

1-III-7-R. I. IV Divisie Veldleger.

Veldleger, 5 November 1918.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Berlikum, P. Ch. van der Vliet, te Oosterend (Fr.). — Wilnis, L. van Loon, te Aarland-derveen. — Raard, J. Wijngaard, cand. te Garip. AANGENOMEN: Zuidbroek (Gron.), R. Heideema, te Heineboord. — Monnikendam, C. Koppelaar, cand. te Stad a/h Haringvliet.

BEDANKT: Vries (Dr.). M. Meindersma, te Leek (Gron.). — Warkum, L. J. C. Kreijl jr., te Hulsum bij Leeuwarden.

Krabbenijde. Onze geliefde prediker, Dr. A. H. Nieboer, mocht zijn zilveren ambtsjubileum viere, herdenken hoe hij voor 25 jaren den Herdenaf opnam, en als Heider en Leeraar gesteld werd in den wijngaard des Heeren te Aalten. Op 18 Novem-ber hield de jubilaris in het midden der gemeente, van ambtelijke vrienden van nabij en van verre, een korte feestrede, aan de hand van 1 Tim. 1:12. Hierna was ouderling Vogelara de tolk van Ker-keeraad en gemeente, in warme woorden gewagende van de liefde, welke Herder en gemeente als een onoverbrekbaren band samenmoede.</